

ВАЖЛИВІСТЬ ГУМАНІТАРНОЇ СКЛАДОВОЇ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ-ТЕХНОЛОГІВ ХХІ СТОЛІТТЯ

Проф., докт. філол. наук Н.В. Науменко

Національний університет харчових технологій, м. Київ, Україна

Відомо, що наявність висококваліфікованих фахівців є запорукою економічного та соціального успіху будь-якої держави. Саме тому в Європі останнім часом велику увагу стали приділяти реформуванню системи вищої освіти. Інтеграція на континенті засвідчила, що фахівців потрібно готувати не для роботи в одній окремій країні, а в Європі у цілому.

Проблема структурного реформування вищої освіти в контексті євроінтеграції є визначальною і для нашої країни. Бо освіта сьогодні – це не тільки система отримання знань. Це спосіб увійти до кола провідних європейських держав.

Важливою передумовою входження України у європейський конкурентоспроможний і розвинутий освітній простір є глибоке розуміння суті Болонського процесу, цілеспрямована, системна й послідовна радикальна модернізація вищої освіти. Ця модернізація має проводитись не лише відповідно до європейських стандартів, а й з урахуванням національних традицій, які сформувалися впродовж багатьох років у сфері освіти – колишньої радянської, а потім і незалежної України.

Йдеться насамперед про вітчизняну інженерну освіту, яка справедливо вважалась і вважається однією з найкращих у світі. І цей рівень треба зберігати, примножувати й раціонально адаптувати до ринкових умов.

Тому необхідно визначити основні пріоритети у підготовці (як професійній, так і гуманітарній) сучасного покоління фахівців-технологів для харчової промисловості й особливо її нового напрямку, який в Україні тільки зароджується, – індустрії здорового харчування.

Нині харчова промисловість зі своєю продукцією, методами оброблення сільськогосподарської сировини та концепціями розвитку стоїть на шляхах третього тисячоліття. Це ставить перед майбутніми інженерами-технологами нові завдання: кожному зрозуміло, що успішне просування харчових технологій на нинішньому етапі розвитку суспільства тісно пов'язане з іншими дисциплінами, особливо з хімією, фізикою, біологією, фізіологією, нутриціологією.

Важливою складовою є також бездоганне володіння українською мовою, в даному разі – на рівні професійного спілкування. З цієї точки зору варто згадати вислів М. Гоголя: «Надзвичайна мова наша є таємницею. У ній усі тони й відтінки, всі переходи звуків від твердих до найніжніших... Дивуєшся дорожчості мови нашої: у ній що не звук, то подарунок, все крупно, зернисто, як самі перла. І справді, інше слово часом

дорого цінніше самої речі...» [1, 20]. І, щоб донести до кожного студента усі таємниці української мови, навчальна програма дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для технологічних, технічних та економічних спеціальностей включає такі питання: «Сучасна мовна ситуація в Україні», «Актуальні проблеми розвитку української фахової термінології», «Методика наукового дослідження», «Мовне оформлення наукової роботи», «Реклама у харчовій та фармацевтичній промисловості», «Культура усного професійного спілкування», «Особливості роботи з іноземними діловими партнерами» тощо.

Для успішного просування шляхом надання студентам необхідних гуманітарних знань українській важливого значення набуває постійний, системний науковий пошук. Тому всі дисципліни в університеті – і технічні, й гуманітарні – виконують дві стрижневі функції: дослідницьку й інтелектуальну, як у галузі гуманітарних, так і спеціальних наук.

За влучним висловом відомого англійського мислителя А. Тойнбі, науковий пошук нагадує літак із реактивним двигуном [2, 620]. Імпульси, які отримує розум дослідника в процесі наукового пізнання, сприяють виникненню свого власного імпульсу, який, у свою чергу, спричинює перехід від пасивної до активної форми світосприйняття, творче пробудження пізнавального інтересу. І цілком закономірно, що важливим напрямом розвитку вищої освіти в Україні у контексті стратегічних завдань Болонського процесу є глибоке оволодіння знаннями на основі впровадження нових технологій навчання.

Сьогодні викладач має бути не лише блискучим методистом, а й авторитетним дослідником, постійно залучати до наукового пошуку студентів, оперативно впроваджувати у навчальний процес новітні досягнення вітчизняної та зарубіжної науки. Незаперечною є думка, що викладач, який не веде наукової роботи, не має права викладати: він не володіє ні методиками оволодіння знаннями, ні сучасними знаннями і технологіями.

В американських навчальних закладах науковій роботі свого часу відводили кардинальну роль. Було розроблено чимало схем і алгоритмів, за якими пишуть творчу роботу, або есе: роз'яснення теми, її актуальності (Topic); формулювання тези (Thesis Statement); система аргументів на її підтвердження; висновок (Conclusion) [див. 3, 386]. Такий спосіб успішно пройшов апробацію під час вивчення гуманітарних дисциплін у Національному Університеті «Києво-Могилянська Академія»; нині він інтегрується у науково-навчальну діяльність Національного університету харчових технологій, зокрема у рамках курсу української мови.

Наявність у нашому університеті достатньої кількості кадрів вищої кваліфікації (докторів і кандидатів наук) гуманітарного напрямку дає змогу майбутнім технологам здобути необхідні загальноосвітні знання з історії України, культурології, української мови професійного спрямування,

політології, філософії тощо. І важливою умовою наближення рівня вітчизняної вищої освіти до принципів і завдань Болонського процесу є поглиблення демократизації під час вивчення гуманітарних дисциплін. Домінантою в цьому процесі має стати формування демократичної культури особистості українського студента, його національної самосвідомості, а в стратегічному плані – підготовка демократично орієнтованого майбутнього фахівця.

Раціональне поєднання гуманітарних та спеціальних дисциплін у навчальних планах студентів дає підстави досягти основної мети підготовки фахівців в університеті – сформувані їхнє загальнонаукове і технологічне мислення, уміння працювати; створити у студентів мотивацію до навчання впродовж життя, розвивати їхній творчий потенціал.

Швидкий розвиток науки і техніки вимагає від інженерів-технологів будь-якої кваліфікації не лише вміння пристосовуватись до вимог своєї професії, які постійно змінюються та постійно зростають, а й брати творчу участь у формуванні своєї спеціальної галузі знань. Для цього потрібні широкий світогляд, володіння професійною мовою як основа ділової та наукової комунікації, мобільність і гнучкість мислення, висока варіабельність у вирішенні майбутніх наукових, технологічних та організаційних проблем.

Загалом можна стверджувати, що фахівець XXI століття – це і технолог, і спеціаліст із фізико-хімічних методів аналізу, і спеціаліст із математичної статистики. І, безумовно, це фахівець, обізнаний у гуманітарних аспектах та етичних проблемах як свого профілю, так і загальнолюдських цінностей.

Знання й уміння, яких вимагають від спеціалістів XXI століття, набуваються вже зараз у межах широкої загальної освіти, хоча час від часу переваги віддаються більш ранній спеціалізації. Доцільна координація й визначення правильних пропорцій між загальною та спеціальною освітою – це завжди актуальна проблема, про що свідчать основні принципи Болонського процесу.

Література

1. Кацавець Р. Золоте джерельце. Вислови відомих людей про мову / Руслан Кацавець. – К. : Либідь, 2008. – 80 с.
2. Тойнби А.Дж. Постижение истории / Арнольд Тойнби ; пер. с англ. – 2-е изд. – М. : ФАИР-Пресс, 2001. – 737 с.
3. Ключек Г.Д. Енергія художнього слова : зб. статей / Григорій Ключек. – Кіровоград : РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2007. – 448 с.